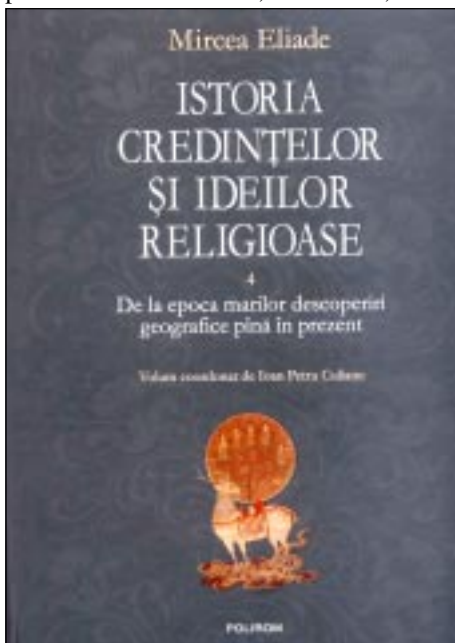

REDIVIVA CARTILE MAGISTRULUI ELIADE CLAUDIU T. ARIEȘAN

(I) **Mircea Eliade**: un veac de la nașterea unei majore "mărci înregistrate" *made in Romania*. Ne-am hrănit cu literatura lui exotica, am crescut liberi ca mentalități și curaj intelectual prin eseurile-i entuziasmante, ne-am ferecat lucrările științifice grație armăturii erudiției lui enciclopedice. Toți cei ce-l iubim constant îl aniversăm prin reînnoite citiri, în fiecare ceas al răsfoirii febrile prin parcă nesfârșita lui Carte, din ale cărei coli se desprind, ca-n prozele lui Borges, mereu alte sensuri și referințe. Rămâne și azi un reper ce nu poate fi supus degingoladei balcanice și care a revenit imperial în propria țară în dauna autorităților proletcultiste de mai an. Eugen Ionesco spunea cum, din experiența personală, în primul interviu de după trecerea la veșnicie a prietenului său fidel: un român trebuie să ajungă un gigant, mare cât lumea, ca să nu-i mai poată opri nimeni reîntoarcerea în țara natală, fiindcă vine cu întreaga lume înapoi.

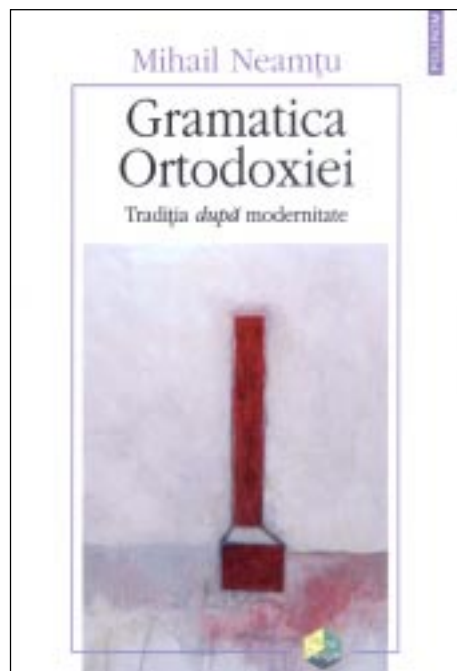
(II) Prima ieșire în Germania mi s-a nimerit la Freiburg im Breisgau, lângă izvoarele Danubiului. Aici prindeam, în 1991, lansarea volumului III, partea a II-a (De la epoca marilor descoperiri geografice până în prezent) din **Istoria credințelor și ideilor religioase**. La Editura Herder prinsese contur, sub coordonarea lui Ioan Petru Culianu, volumul ce rotunjea magnificul proiect al magistrului Eliade. Scris de colaboratori precum David Carrasco, Peter Bolz, Henri

Maspero sau John Mbiti, el poartă evident pecetea profesorului de istoria religiilor de la Chicago, chiar dacă uneori nu se ridică, compozițional și stilistic, la înălțimea modelului. Am visat pe atunci o variantă românească la Amarcord, dar iată că ieșeni au realizat-o acum ca un volum 4 al **Istoriei...** eliadești (trad. M.-M. Anghel, Polirom, Iași, 2007, 496 p.), ce prezintă religiile Chinei și Japoniei, credințele tradiționale din Africa, America și Oceania, dar și "creativitatea religioasă și secularizarea în Europa de la Iluminism încoace" – capitol final pe care ar fi dorit Eliade însuși să-l compună. Pentru temeuriile noastre greco-latine aceste culte și ritualuri par foarte îndepărtate și greu de perceput, însă cu siguranță că genialul savant dorea să ofere lecția *nec plus ultra* a domeniului, alăturând cele mai primitive și cele mai recente ideologii, insistând asupra comunei lor agresivități contra lui *homo religiosus*. Nu trebuie uitat că Eliade își intitulase de fapt proiectul tomului ultim din opera capitală "De la descoperirea «bunului sălbatic» până la ideologiile ateiste contemporane"!

(III) O punte interdisciplinară luminoasă și tonică oferă Pr. conf. dr. **Eugen Jurca** prin **Spovedanie și psihoterapie – interferențe și diferențe**, Editura Despina, București, 2007, 224 p. Rodul "unei îndelungate pasiuni, dospiri și documentări" începute acum două decenii, cartea configurează ascensiunea spirituală a omului, "metaforic vorbind, ca un vultur purtat de două aripi larg întinse spre cer: duhovnicia și psihoterapia". Sunt multe sugestii și clasificări utile pentru arealul teologic, cât și pentru cel psihologic în acest "manual de duhovnicie" cu fundamentare științifică. Deocamdată ele vor fi aplicate de parohul și universitarul timișean pe meleaguri canadiene, unde îi menim cu real atașament să nu cadă niciodată în ipocritele omagii *pro forma*: "cel mai valoros terapeut dintre duhovnici" ori "cel mai bun duhovnic dintre psihoterapeuți" — fiindcă așa se consolează invidioșii, apteri în ambele domenii, de reușitele oricărei sinteze înaripate.

(IV) O carte ceva mai sistematică decât insomniaca **Bufniță din dărâmături** ne-a oferit "Prâslea teologilor români", **Mihail Neamțu**, în **Gramatica ortodoxiei. Tradiția după modernitate**, Polirom, Iași, 2007. Este cronică unui dialog lucid, dar reverențios între filozofia universitară și teologia eclezială, între post-modernism și patristică, prin patru "nume de neocolit": D. Stăniloae, Michel Henry, Andrew Louth și John Milbank. Franchetea și entuziasmul genuin al eseistului, vizibile și în scurta întâlnire cu fanii de la "Areopagus"-ul timișorean, garantează o lectură alertă și multe chestionări adânci pe tema redescoperirii identității religioase. Preocupat de "restituirea coerenței narative a conceptului de ortodoxie", M. Neamțu face și o schiță a inteligenței teologale de la noi, detașată oarecum datorită îndelungii sale școliri britanice. Cele "câteva rafturi din laboratorul de gestație" al operei sunt bine topite în text, dar emfaza unor note auctoriale și preeminența ironiilor acide în dauna umorului englezesc ne îngăduie o baterie amicală pe umăr: Hans Urs Von

Balthasar apare pe aceeași pagină bibliografică în două feluri, la inițialele U și V, deși cititorul avizat deduce că nu există mai mulți "urși von balhasari", ci e doar scăparea computeristică a autorului. După cum e, sper, și opțiunea abreviativă pentru "Mucenic" de la p. 36 pe care n-o mai reproduc, nu cumva să se încetățenească în limba română. În rest, o carte remarcată *con brio*, citibilă cu bucurie și încredere în destinul autohton al domeniului.

ZDRENTELE SFIELII (IV) ȘERBAN FOARTĂ

În mod normal, debutul lui Mircea Brăilița ar fi trebuit să aibă loc în prima jumătate a anilor '70. Numai că epoca era cu totul anormală, editurile nefăcând excepție de la regula zmintelii generale. În plus, pe lângă sumedenia de impedimente obiective: cenzură tot mai aberantă, concursuri (bine măsluite) de manuscrise literare, debuturi în devălmășie, după modelul "brazdei peste haturi", tânărul Mircea Brăilița era, printre colegii săi de generație (nu toți, dar cei mai mulți), un retractil. În ciuda bunelor opinii (fie verbale, fie scrise) asupra-i ale unor critici sau buni experți în poezie ca Raicu, ca Robescu sau Hagiu, el suferea de o timiditate, numele căreia, mai neaoș, dar și mai just, este *sfiială*...

Sau, mai curând, *sfiială*, cu doi *i*, — cum atrăgea Dimov atenția, când recita o poezie de Argezi, în care un cobilițar nu pregetă să se închine în fața unei ruinate biserici vechi, zisă "din gropi": "Dar el, oltean cu coșuri pline și cu balanța fără greș/ Întârzie din drum la tine, când drumul lui spre tine duce/ Ia cobilița din spinare, cu coșurile de cireși/ O pune jos și, cu sfiială, scoțând căciula, face cruce."

Or, *sfiiala* asta e mai mult decât lumeasca, dacă vrei, timiditate. Ea e evlavie și smerenie.

Ei bine, Mircea Brăilița e(ra) un evlavios smerit al unei poezii simțite și înțelese ca religie sau, mai curând, ca religiozitate. De unde, *zdrențele sfi(i)elii*, ce e echivalentul metaforic al unei smerenii la pătrat. Nu-i vorba de tartufferii și bigotisme de paradă, ca la smeriții impostori, ci de un cult al poeziei, — neuzurpându-l, însă, nicicum pe celălalt. În inima lui Mircea Brăilița, cele două bat la unison.

E pentru ce poetul e credibil chiar și atunci când "cendrillonează" și/sau se umilește într-atâta, încât fraternizează, pur și simplu, cu oropsitele spălătorese: "Toată viața am cântat la manicord/ fragila mașinărie/ distrusă chiar de viață/ pe care o închiriam/ și eu și alții ca mine/ pierduți negustori/ într-o încremenită piață/ pe muzica/ unor fanfare astăzi inexistente/ casă cu casă/ palat lângă palat/ eu trudeam în genunchi umilit/ împreună cu/ spălătoresele dintre cuvinte// afară/ se auzeau uralele reci/ trista cadență/ și râsul nimănu/ cum bolborosea/ în turbăriile sfinte". Titlul, *Cântecul uitatului*, al poeziei, e, și el, semnificativ, ca și, de altfel, sonul bacovian (adânc, nu exterior) al ei...

În ceea ce privește *manicordul* (care apare și aiurea în poemele lui Mircea Brăilița), exoticul vocabul denumește un instrument din alte vremuri, cu claviatură și cu coarde, — acestea ultime fiind acoperite, pentru a face sunetul mai lin, cu pânză. Este o definiție de simplu dicționar, unde "mai lin" s-ar cuveni înlocuit cu "mai discret", în măsură-n care discretul manicord e, poate, instrumentul emblematic al poeziei vechiului meu prieten: "oh amabile popor mai stai/ să ascuți cum plâng pe digul boreal/ dintr-un manicord/ pe care mi-l aduse marea".

Într-un context vociferant până la dezarticulare, pe cât de clamoros impudic, tot pe atât de vacarmatic, poetul nostru este unul discret până la "hermetismul" marelui trio interbelic italian: Saba, Ungaretti & Montale, — din cel din urmă Mircea Brăilița însușindu-și, ca exergă, un indimenticabil vers, ca și un titlu "anodin", *Ocazii*, atribuit penultimului ciclu.

Cât despre versul pomenit mai sus, acesta e definitiv, cred, pentru (poezia lui) Mircea Brăilița, a cărui (cărei) inimă aduce a, mai ales, "scordato strumento" montalian, — a manicord dezacordat!

De la cei trei mari italieni, în rest, o anumită sicitate, o, dacă vrei, economie a unui vers mult auster, ba chiar, din când în când, ascetic, — fie și dacă, la răstimpuri, nelipsit de unele pulsiuni madrigalești: "Ciudată față de tătar/ fierbe-mi un ceai mai mult amar/ din frunze verzi dezăpezite/ și lacrimi oblice strivite// așterne-te apoi în cort/ ca o felină de lumină/ în gheara căreia suspină/ seducătoru-mi suflet mort..."

Curios e că sintagma eponimă a acestei cărți de poezie, anume "zdrențele sfielii", provine tot dintr-un poem madrigalesc: "Avea ochii verzi verzi verzi..."

(Ceea ce, în paranteză fie spus, trimite la romanța neuitată a unui trubadur de-acum un secol, cam dat uitării, Cincinat: "Frumoasa mea cu ochii verzi/ Ca două mistice smaralde...", — care certifică, și ea, fatalitatea unei priviri esmeraldine.)

* * *

Întorcându-ne de unde am pornit, să spunem iarăși că, în mod normal, debutul lui Mircea Brăilița ar fi trebuit să aibă loc în prima jumătate a anilor '70...

E ceea ce dă de înțeles cel care debutează azi, într-un târziu (ne-, însă, târzielnic), în incipitul unei amare elegii: "Decenii șapte: vânăre de vânt vânăre de carte..."

P.-S.

O mențione, în sfârșit, pentru grafica lui Alex Ivanov; pentru portretul de pe ultima copertă, aparținându-i prietenului Turcea; pentru ilustrația de pe prima, a celui ce "purtase treizeci de mii/ de zile nume de arhanghel", adică părintele lui Mircea, Mihai(I), medic și pictor de... zi sfântă (du *dimanche!*), — al cărui "ulei de in/ acum rânzește/ tatăl meu odihnește/ în ultramarin".

Ilustrațiile din acest număr reproduc lucrări ale sculptorului
PÉTER JECZA